

TANULÁS – ATTITÚD, KÖRNYEZET, LEHETŐSÉG

Elnök: Csapó Benő, SZTE Neveléstudományi Intézet

Előadások

A 6. évfolyamos tanulók tanulással kapcsolatos attitűdjeinek változása

B. Németh Mária

MTA-SZTE Képességfejlődés Kutatócsoport

Habók Anita, Csapó Benő

SZTE Neveléstudományi Intézet

Kulcsszavak: énkép; motiváció; tanulási stratégia és helyzet

Az elmúlt évtizedek empirikus kutatásai a tanulás folyamatát kiváltó és tartósan fenntartó személyiségjellemzőkre irányították a figyelmet (l. pl. Jiang és mtsai, 2014; Seaton és mtsai, 2014). A PISA-vizsgálatok a tanulói teljesítmények javítását támogató lehetséges beavatkozási pontokat jelentő kapcsolatokat tártak fel (Artelt, Baumert, Julius-McElvany és Peschar, 2003). Kutatásunk célja 6. évfolyamos tanulók ezen nem kognitív jellemzői változásának vizsgálata volt 2005 és 2010 között. Elemzésünkben a PISA 2000 adaptált tanulói kérdőív Szegedi Iskolai Longitudinális Program iskoláiban 6. évfolyamon felvett adatait dolgoztuk fel ($N_{2005}=3369$; $N_{2010}=3615$). A kérdőív 49 állítása az önszabályozott tanulás leggyakrabban vizsgált négy komponensének (tanulási stratégiák, motiváció, énkép, tanulási helyzet preferenciája) 13 alszkáláját tartalmazza. A négyfokú Likert-skálán megadott válaszokból összevont mutatókat képeztünk. Az alszkálák Cronbach- α értékei jól közelítik a 2000-es PISA-felmérésben kapott értékeket (Cronbach- $\alpha=0,73-0,85$). Ezek alapján a tanulókat pozitív (alszkála átlaga $>2,5$) és negatív (alszkála átlaga $<2,5$) attitűdű csoportokba soroltuk. A képzett mutatók mindkét mérési ponton, mind a négy komponens esetében hasonló tendenciát mutatnak. A 6. évfolyamos tanulók a leggyakrabban a memorizáló ($M_{2005}=3,20$; $M_{2010}=3,17$), a legritkábban az elaborációs ($M_{2005}=2,50$; $M_{2010}=2,51$) stratégiákkal tanulnak. Mindkét mintában az instrumentális motiváció a legerősebb ($M_{2005}=3,49$; $M_{2010}=3,48$) és a matematika iránti érdeklődés a leggyengébb ($M_{2005}=2,46$; $M_{2010}=2,43$); a legpozitívabb az általános tanulmányi ($M_{2005}=2,88$; $M_{2010}=2,93$) és a legnegatívabb a matematikai ($M_{2005}=2,49$; $M_{2010}=2,54$) énkép. A tanulók 2005-ben és 2010-ben is a versenyorientált tanulási helyzetet ($M_{2005}=3,05$; $M_{2010}=2,99$) preferálták inkább (kooperatív $M_{2005}=2,84$; $M_{2010}=2,90$). A két mérési pont között nem túl jelentős, de szignifikáns változást a következő alszkálák mutatnak. 2010-ben szignifikánsan kevesebben tanultak memorizálva, javult a tanulók önbizalma mind a négy alszkála esetében, nőtt a kooperatív és csökkent a versenyorientált tanulási helyzet kedveltsége. A változás a pozitív és negatív attitűdű tanulók arányában is megmutatkozik. A negatív attitűdű tanulók aránya mindkét mérési pontban az elaborációs stratégiák (59,3%) és a matematikai énkép (52,1%) területén volt a legmagasabb és kiugróan alacsony az instrumentális motiváció esetében. Elemzéseink összességében pozitív tendenciát jeleznek. Ha kismértékben is, de csökkent a memorizálva tanulók aránya, ami jele lehet az értelemgazdag tanulás irányába való elmozdulásnak. Biztató, hogy javult a tanulók énképe, ami a kutatások szerint az egyik, a teljesítménnyel leginkább kapcsolatot mutató affektív jellemző. Öröndetes, hogy nem csökkent az olvasás és a matematika iránti érdeklődés, és nőtt a szociális kompetencia fejlődését is támogató kooperatív tanulást kedvelők aránya.